

– система управління ризиками повинна бути вбудована в основні управлінські процеси, зокрема, в процеси бюджетування та прийняття інвестиційних рішень;

– не варто відразу починати вибудовувати складну інфраструктуру управління ризиками. Занадто великі інвестиції на першому етапі можуть відлякати менеджмент від реалізації комплексної системи;

– інформація про управління ризиками повинна поширюватися серед всіх учасників процесу і бути доступною як для зовнішніх, так і для внутрішніх користувачів.

Отже, в результаті впровадження комплексної моделі ризик-менеджменту на підприємстві стане можливим забезпечення зростання фінансових показників підприємства та його фінансової стійкості.

Література

1. Николук О.М. Управління ризиками як напрям забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств / О.М. Николук // Інноваційна економіка. – 2016. – № 7-8(64). – С. 75-80.

2. Поскочинова О.Г. Организация распределенной системы управления рисками в масштабе предприятия / О.Г. Поскочинова // Организатор производства. – 2014. – № 2(61). – С. 47-53.

3. Мазуба К. Модель риск-менеджмента предприятия / К. Мазуба // Финансовые решения XXI века: теория и практика: сборник научных трудов 16-й Международной научно-практической конференции. – Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский политехнический университет Петра Великого, 2015. – С. 130-140.

Оксана КРЕКТУН

слухач магістратури

Тернопільський національний економічний університет

СТРАТЕГІЧНИЙ ОБЛІК ЯК ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Стратегічне управління в умовах глобалізації економіки репрезентує новий етап розвитку стратегічного обліку, який, використовуючи зовнішню і внутрішню інформацію, покликаний забезпечити керівництво підприємством необхідною інформацією для прийняття стратегічних управлінських рішень, що визначають загальний напрям розвитку підприємства, його ефективність й життєстійкість за прогнозованих, непередбачених, а також взагалі невідомих на певний момент подій, які можуть впливати на нього.

Однак слід зазначити, що на сьогодні традиційна і загальноприйнята практика обліку розглядає його як один із інструментів інформаційного забезпечення тільки з ретроспективного боку. Нові об'єктивні умов функціонування підприємств потребують докорінної зміни методів управління, підвищують вимоги до бухгалтерського обліку і зумовлюють необхідність посилення інформаційної, контрольної, пізнавальної, прогностичної та мотиваційної його функцій відповідно до потреб менеджерів щодо прийняття обґрунтованих стратегічних рішень [1].

Простежується розширення часового діапазону облікової системи, оскільки вона повинна забезпечувати інформацією не тільки минулого, теперішнього, а й майбутнього часу. Це, у свою чергу, потребує виокремлення стратегічної компоненти в структурі сучасної облікової системи. Поставлені перед системою бухгалтерського обліку завдання стратегічного характеру не можуть бути виконані за умов використання його традиційних методів. Сучасні умови господарювання підприємств, зміщення стилю й методів управління у бік стратегічної орієнтації, зумовили виникнення нового явища в обліку, такого, як стратегічний облік. Дослідження генезису стратегічного обліку дає змогу вдосконалити

бухгалтерський облік, підвищивши його валідацію щодо поліпшення забезпечення потенційних користувачів інформацією стратегічного характеру.

Система традиційного обліку не задовольняє повною мірою вимог конкурентного середовища ведення бізнесу і потребує нових підходів до відображення даних, орієнтованих на стратегічне управління. Ведення обліку в сучасних умовах дедалі більшою мірою передбачає здійснення планування та прогнозування діяльності з урахуванням довгострокових цілей, використовує методи отримання інформації про вирішальні чинники успіху: якість, інновації, час та інші, що має надзвичайно важливе значення для оптимізації стратегії розвитку підприємства. У новій інтерпретації вона дає можливість вивчення та відображення господарських операцій, які можуть відбутися в результаті відхилень від встановлених параметрів. Зрозумілим є те, що мова йде про якісно новий вид обліку. В теперішніх реаліях господарського життя його із впевненістю можна назвати стратегічним обліком.

Для управління підприємством необхідним є планування господарської діяльності на всіх рівнях: стратегічному, тактичному й оперативному. На даному етапі розвитку вітчизняної економіки найважливішим є стратегічний рівень, на якому приймаються управлінські рішення для подальшого функціонування підприємства. Для забезпечення нагромадження відповідних даних щодо прийняття виважених стратегічних рішень покликана система обліку. Загальновідомо, що облік – це система збору, обробки та підготовки інформації для зовнішніх і внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством. Для управління та контролю за його розвитком потрібна інформація про те, що відбувається й за межами підприємства, і яким є потенційний вплив чинників зовнішнього середовища на реалізацію обраної підприємством конкурентної стратегії. Тобто, ефективно працююча реальна система стратегічного обліку покликана шляхом оцінки критичних чинників успіху підприємства, аналізу конкурентів, розуміння їх можливих альтернативних стратегій допомогти підприємству у визначенні її власної стратегії на ринку.

Сучасний етап розвитку управлінського обліку пов'язаний передусім з посиленням ролі стратегічного управління в умовах глобальних змін у технології виробництва та системах управління. Це сприяло значному вдосконаленню існуючої системи управлінського обліку з позицій підвищення якості й продуктивності інформації, яка надавалася менеджерам різних рівнів. Як наслідок була розроблена і впроваджена в практику система управлінського обліку діяльності, що передбачала управління її видами. Впровадження оновленої системи управлінського обліку зумовило його переорієнтацію від управління виключно виробничими процесами до управління іншими функціями бізнесу [2].

Тому, осмислення сфери застосування стратегічного обліку дозволить правильно визначити його сутність як окремої інформаційної підсистеми управління та надати докорінне його визначення. Одним із перших зарубіжних учених, які визнавали існування такого виду обліку як „стратегічний облік” був Б. Райан [3]. У своїй праці „Стратегічний облік для керівників” автор стверджував, що стратегічний облік поєднує в собі управлінський та фінансовий облік, які, за його баченням, повинні розглядатися в цілому. Сферою його застосування є межа функціонування різних фінансових функцій. Стратегічним обліком Б. Райан називав визначений спосіб відображення фінансових і облікових проблем підприємства. Таким чином, стратегічний облік він відносив до фінансового аналізу проблем, пов'язаних з наступними факторами: зобов'язаннями, контролем, затратами та потенціалом .

Дещо протилежним було бачення сутності та поняття стратегічного обліку у працях К. Сіммондза [4] і М. Бромвіча [5]. Вони стверджували, „що стратегічний облік – це забезпечення і аналіз даних управлінського обліку компанії та її конкурентів для використання їх при розробці і контролі за виконанням економічної стратегії, особливо що стосується рівня та тенденцій в реальних затратах і цінах, об'ємі та частки ринку, потоку грошових коштів та частки загальних ресурсів фірми”.

Позаяк одностайності між науковцями не існувало, К. Друрі [6] подає основні напрямки, які використовуються для характеристики стратегічного обліку:

1) вихід за межі внутрішньої орієнтованості традиційного обліку й отримання інформації про конкурентів;

2) визначення залежності між стратегічною позицією, обраною компанією, і очікуваним застосуванням обліку (тобто звітність з точки зору стратегічного позиціонування);

3) отримання конкурентної переваги за рахунок аналізу способів скорочення витрат чи підвищення ступеня диференційованості продукції компанії за допомогою використання зв'язків у ланцюжку цінності й оптимізації факторів витрат. При цьому, учений констатує, що „стратегічний облік повинен передусім забезпечувати керівництво підприємства інформацією, яка допомагатиме йому досягнути, а потім підтримувати стратегічну (лідерську) позицію на ринку стосовно конкурентів”. Такий підхід до стратегічного обліку дає можливість вивчати систему управління витратами за видами діяльності, прийоми стратегічного управління витратами, фінансові та нефінансові показники оцінки діяльності центрів відповідальності.

Виходячи з наведеного вище, метою стратегічного обліку є забезпечення керівництва всією інформацією, необхідною для управління та контролю за розвитком підприємства в інтересах його власників та інших зацікавлених груп. Відповідно, завданням стратегічного обліку є:

– формування інформаційного забезпечення для аналізу потенційних ринків для підприємства;

– забезпечення стратегічного планування потенціалу та визначення ключових факторів успіху для підприємства;

– калькулювання за видами діяльності;

– розробка системи показників для оцінки ключових факторів успіху підприємства;

– надання адекватної інформації для забезпечення реалізації обраної стратегії та складання звітності про ключові фактори успіху;

– забезпечення зворотного зв'язку щодо досягнутих результатів та їх узгодження зі стратегічними цілями (моніторинг реалізації стратегії);

– надання інформації стосовно довгострокових результатів різних напрямів дії [7].

Враховуючи перелічені завдання, предметом стратегічного обліку буде виступати господарська діяльність підприємства, яка планується та прогнозується. Тоді, як об'єктом стратегічного обліку виступають окремі види та напрямки діяльності підприємства, центри відповідальності, бюджети та довгострокові плани, зовнішнє середовище. Користувачі інформації стратегічного обліку – керівництво підприємства як на вищому, так і на нижчих рівнях управління. Керівникам вищого рівня управління інформація обліку потрібна для прийняття стратегічних рішень та їх моніторингу, керівникам нижчих рівнів – для реалізації стратегії.

Отже, інформаційним забезпеченням стратегічного управління діяльністю підприємства повинна стати належно побудована обліково-аналітична система стратегічного типу, яка відповідає рівням управління і у якій враховано параметри та вимоги зовнішнього середовища. Обліково-аналітична система стратегічного типу визначається як інтегрована система обліку, планування, контролю й аналізу, що забезпечує систематизацію інформації для оперативних управлінських рішень і координацію майбутнього розвитку підприємства. Важливою частиною цієї системи є стратегічний облік. Сьогодні основним завданням вчених є розробка методів та прийомів стратегічного обліку, які будуть виконувати поставлені на нього завдання, для створення якісно нової системи стратегічного обліку, орієнтованої на фінансову ефективність діяльності підприємства.

Література

1. Рябенко, Л.М. Генезис стратегічного обліку. [Електронний ресурс] – URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Economica/article/view/8170>
2. Бруханський Р.Ф. Передумови та причини виникнення стратегічного управлінського обліку. [Текст] / Р.Ф. Бруханський // Problems of accounting, analysis and audit: the institutional dimension – Collective monograph – Verlag SWG imex GmbH, Nürnberg, Deutschland, 2015. – 132 p. (P. 37-44).
3. Райан Б. Стратегический учёт для руководителей [Текст] / Б. Райан ; пер. с англ. под ред. В. А. Микрюкова. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 616 с.
4. Simmonds K.. Strategic management accounting for pricing: a case example // Accounting and Business Research, - 1982. - № 12 (47). P. 206–214.
5. Bromwich M. The case for strategic management accounting: the role of accounting information for strategy in competitive markets / M. Bromwich // Accounting. Organisation and Society. – 1990. – № 1. – P. 27–46.
6. Друри К. Управленческий и производственный учет : пер с англ. [Текст] / К. Друри. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 1071 с.
7. Уорд К. Стратегический управленческий учет [Текст] / Пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2002. – 448 с.

Ігор ЛИСИЦЯ

слухач магістратури

Тернопільський національний економічний університет

СУТНІСТЬ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ТА ЧИННИКИ ВПЛИВУ

Необхідною умовою існування будь-якої держави сучасного світу є використання енергії. Енергетика має надзвичайно важливе значення для економіки та чинить великий вплив на інші її галузі, оскільки від неї залежить нормальне їх функціонування. Надійне, стабільне, достатнє, економічно ефективне, екологічно прийнятне забезпечення енергетичними ресурсами економіки країни є запорукою її енергетичної безпеки, а отже сталого розвитку. Забезпечення енергетичної безпеки цього являється пріоритетним завданням будь-якої країни, не залежно чи вона є нетто-експортером, нетто-імпортером енергетичних ресурсів або в системі міжнародних економічних відносин її паливно-енергетичний комплекс виконує транзитну функцію.

Енергетична безпека є компонентом економічної і національної безпеки країни. Національна безпека, відповідно до Закону України “Про основи національної безпеки України” – це захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечується сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам [1, с. 19].

Існує ряд визначень поняття енергетичної безпеки.

Енергетичну безпеку можна трактувати як властивість технічної безпеки систем енергетики. У той же час енергетична безпека (за її визначенням) кінцевою метою ставить гарантований захист особи, суспільства, держави від дефіциту паливно-енергетичних ресурсів, тобто має більш широкий зміст, ніж поняття надійності, й виступає як економічна, політична і філософська категорія [2].

Енергетична безпека – це система поєднання потенціалів - економічного, політичного, техніко-технологічного, ресурсного і, власне, енергетичного, а також факторів наукового, географічного, організаційного, управлінського тощо, без урахування яких аналіз будь-якої безпеки неможливий [3, с. 41-47].

Енергетична безпека як одна із складових національної безпеки проявляється, поперше, як стан забезпечення держави енергоресурсами для реалізації відтворювальних